

Risicobeoordeling en –perceptie

Zijn ze wel volledig te objectiveren

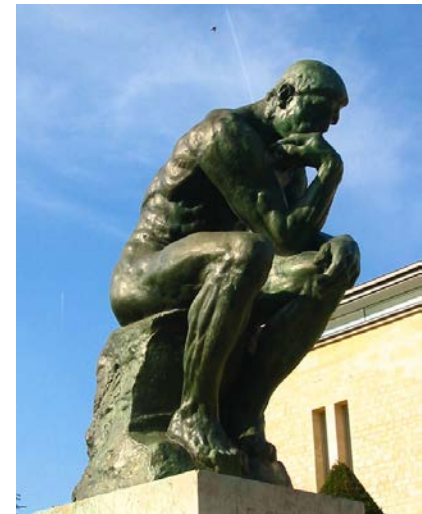
7 november 2018, Arnout Fischer

Perceptie, objectiviteit, en rationaliteit

- Langdurig ideaal beeld van de menselijke beslisser als *Homo Economicus*
 - Gebruikt alle informatie en
 - Combineert deze in rationele manier tot de
 - Optimale beslissing

- Burger en Consumenten vaak niet rationeel en objectief??

Een korte geschiedenis van omgaan met risicoperceptie

Een korte geschiedenis van omgaan met risicoperceptie

- Het publiek is niet rationeel.
 - Negeer ze
- Het publiek is niet rationeel.
 - Vertel ze de feiten..... Opnieuw en opnieuw indien nodig
- Het publiek wil of kan niet alle feiten meewegen
 - Verzorg vertrouwen in jezelf en alles komt goed
- Het publiek wil en kan meepraten
 - Co-creatie en publieke participatie
- Begrip van de onbewuste consument
 - Creëer een keuze omgeving waarin de gedachteloze keuze de keuze is die de consument echt wilde.

Een korte geschiedenis van omgaan met risicoperceptie

- Het publiek is niet rationeel.
 - Negeer ze
- Het publiek is niet rationeel.
 - Vertel ze de feiten..... Opnieuw indien nodig
- Het publiek wil of kan niet alle feiten meewegen
 - Verzorg vertrouwen in jezelf en de organisatie
- Het publiek wil en kan meepraten
 - Co-creatie en publieke participatie
- Begrip van de onbewuste consument
 - Creëer een keuze omgeving waar de onbedachteloze keuze de keuze is die de consument maakt

GROTENDEELS ACHTERHAALD

NOG STEEDS VEELGEBRUIKT

MEESTE AANDACHT 1995-2005

STAANDE BELOFTE

STAANDE BELOFTE

Objectief en Rationeel?

- **STEREOTYPISCHE** *Homo Economicus*
- Beschikt over **alle** informatie
- Combineert deze op een **perfecte** manier tot een eindoordeel.
- De toegang tot en verwerking van informatie brengt **geen kosten** met zich mee

- Alle informatie???? – in extremis praten we dan over individuele moleculen..... (chaos theorie)
- Aangezien tijd een kost is, gebeurt het combineren van de informatie in 0 sec.

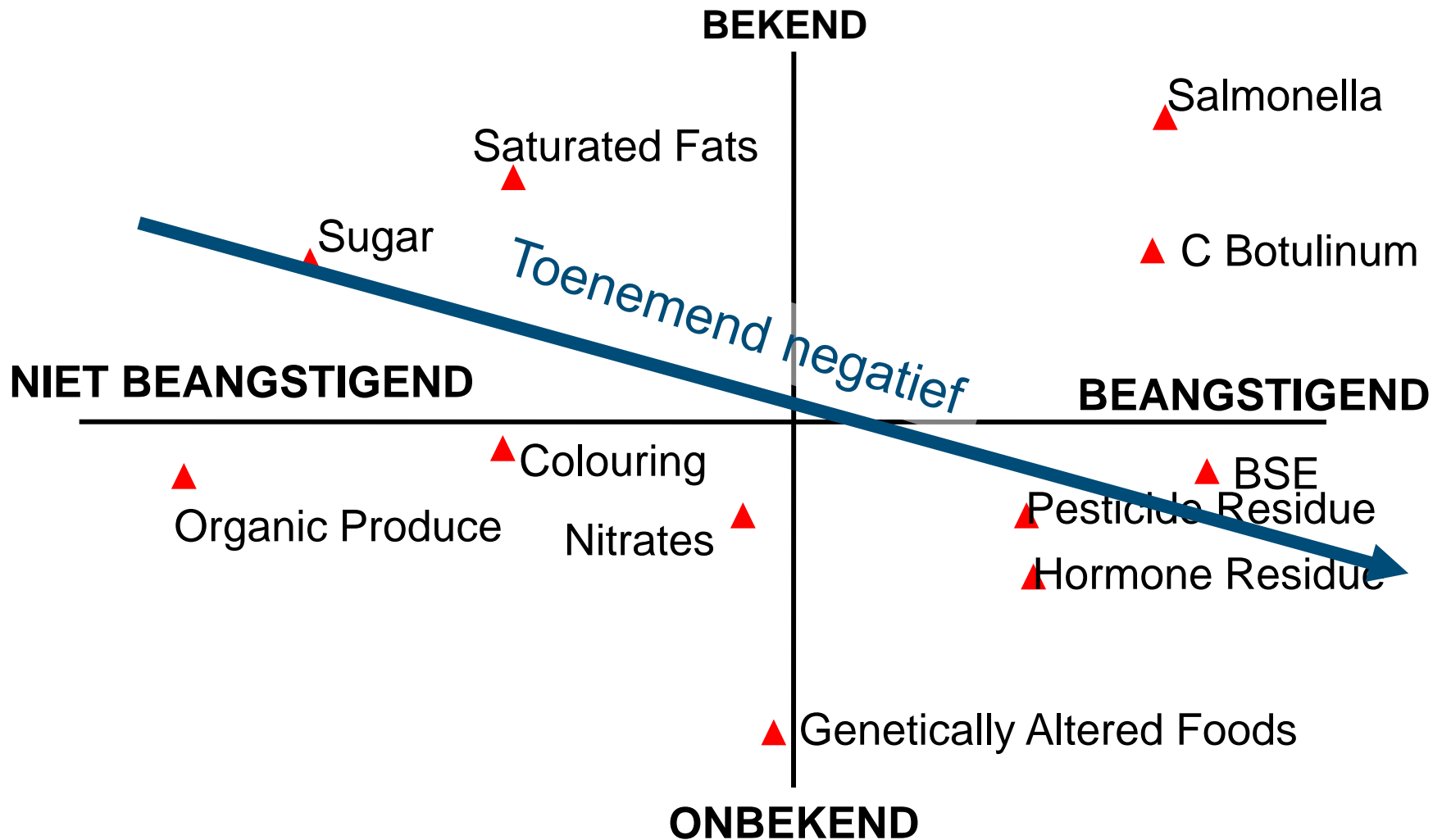

Objectief en Rationeel?

- Minder STEREOTYPISCHE *Homo Economicus*
- Beschikt over alle relevante informatie
- Combineert deze op een acceptabele manier tot een eindoordeel.
- De toegang tot en verwerking van informatie brengt geen problematische kosten met zich mee

- Wie bepaalt wat relevant is?
- Wie bepaalt wat een acceptabele manier van combineren is?
- Wie bepaalt wat problematische kosten zijn?

Andere manieren van combineren

Objectief en Rationeel?

- Problematische tijd om een situatie te beoordelen?
 - Wil de tijger rusten of aanvallen?
 - Heb je de tijd om hierover na te denken
 - Een angstresponse (vlucht) is misschien het meest rationeel hier
- Ander mechanisme – geen objectieve afweging
 - Beslisproces niet objectief-rationeel maar
 - Gedrag (wegwezen) wel

Risico management objectief?

- Ook risico management beschikt niet over alle informatie
- Regulering van toxische omgevingsbelasting van nano carbontube
 - Standaard meetmethode – massa spectrometer
 - Maar nano-carbontube is 100% koolstof, een algemeen atoom in de omgeving
 - Omdat we het niet kunnen detecteren willen we het niet reguleren
 - Technocratisch argument, maatschappelijk subjectief

Risico management objectief?

- Ook risico management beschikt niet over alle informatie
- Veel keuzes gemaakt binnen een politiek vastgesteld kader
 - Meenemen/belasten van sociale, omgeving en ethische risico's bij wereldhandel (WTO) niet of nauwelijks toegestaan.
 - Bij het sluiten van het verdrag is de subjectieve keus gemaakt sociale/omgeving/ethische aspecten buiten beschouwing te laten

Risico management objectief?

- Ook risico management beschikt niet over alle informatie
- Veel keuzes gemaakt binnen een specifiek gekozen paradigma
 - Echte lange termijn blootstellingstoetsen worden niet gedaan (meerdere generaties mensen)
 - Dit is onmogelijk omdat geen enkel middel meer op de markt zou komen maar de keuze voor een mildere toets is subjectief
 - Problemen met onvoorziene bijeffecten van middelen op middellange termijn zijn voorgekomen

Risico management objectief?

- Andere subjectieve keuzes liggen in acceptabele exposure / effecten.
 - Effecten op dieren (zeker lagere diersoorten) wegen minder dan op mensen – Antropocentrisch waardenbeeld.
 - Wettelijk beschermingsniveau hulpeloze mensen (bijv kinderen en ouderen) vaak hoger deels uit emotioneel / ethische gronden.

Risico management objectief?

1. Bij introspectie zal blijken dat ooit veel subjectieve keuzes gemaakt zijn
 - Wetenschappelijke technisch is een betere test niet mogelijk dus hier moeten we het mee doen.
 - Internationale verdragen op te veel aspecten is politiek onhaalbaar en in handhaving onhanteerbaar. Dus de focus is op vrijhandel alleen (met beperkte uitzonderingen)

Risico management objectief?

1. Bij introspectie zal blijken dat ooit veel subjectieve keuzes gemaakt zijn
2. Dat op basis van die subjectieve keuzes aannames gedaan zijn over hoe maatschappelijke risico's te managen
3. Die aannames vervolgens in technische protocollen, afgesproken procedures, en jargon gecodificeerd zijn en objectief uitgewerkt zijn

Risico management objectief?

1. Bij introspectie zal blijken dat ooit veel subjectieve keuzes gemaakt zijn
2. Dat op basis van die subjectieve keuzes aannames gedaan zijn over hoe maatschappelijke risico's te managen
3. Die aannames vervolgens in technische protocollen, afgesproken procedures, en jargon gecodificeerd zijn en objectief uitgewerkt zijn
4. Er weinig continue reflectie lijkt op de originele subjectieve keuzes onder het risicomanagement (mede omdat internationale verdragen dit vaak onpraktisch maakt)

Erfenis van de traditionele aanpak van de Risico Analyse

**Risk
Assessment**

**Risk
Management**

Risk Communication

Erfenis van de traditionele aanpak van de Risico Analyse

**Risk
Assessment**

**Risk
Management**

Risk Communication

Aannames wat
kan, wat
belangrijk is, en
wat interessant is
(intrinsiek)

Erfenis van de traditionele aanpak van de Risico Analyse

**Risk
Assessment**

**Risk
Management**

Risk Communication

Aannames wat kan, wat belangrijk is, en wat interessant is (intrinsiek)

Aannames en afspraken hoe zwaar welke aspecten mogen wegen

Risico Analyse en publieke participatie

- De belofte van publieks-participatie/ mondig publiek
- Publiek geeft aan welke (subjectieve) waarden en welke benaderingsmodellen mee genomen kunnen worden.

Risico Analyse en publieke participatie

- De belofte van publieks-participatie / mondig publiek
- Risico-management en assessment gaan hiermee aan de slag, zelfs als dit verandering van hun eigen kern-aannames en waarden inhoudt.

En daar loopt het vaak vast omdat managers en assessors niet bereid (want dit moest als bevestiging) of in staat zijn (buiten de competenties) te treden

Risico management objectief?

- In extremis bevat objectief management gebruik van en weging van **alle** informatie
 - Dit is praktisch en theoretisch onmogelijk omdat er te veel informatie nodig zou zijn
 - Daarom worden op basis van mogelijkheden en prioriteiten keuzes gemaakt
 - Dit is politiek onhaalbaar omdat in wetten en verslagen beperkingen zijn vastgelegd
 - Bovendien is de waarde bij een weging bepaald op aannames (bijv de schade voor de mens tegenover dier)

Risico management objectief?

- Binnen het nauwe systeem van keuzes en protocollen kan wellicht objectief getoetst worden
- De maatschappij en publiek risico perceptie beschouwt een breder systeem (inclusief waarden en gevoelens).
 - Binnen dat bredere systeem bevat de interpretatie van risico management dus ook de aannames en afspraken.

De weg vooruit?

- Erken en expliciteer de subjectiviteit in het eigen gebied
- Geef toe dat veel best practices tegen subjectieve criteria zijn maar dat dit het beste is dat je hebt.
- Accepteer dat anderen ook subjectief zijn
- Respecteer de subjectiviteit van de ander ook als je deze niet begrijpt / onderschrijft
- Vraag geen mening van een ander als je niet bereid bent je eigen kernaannames te onderzoeken.

Tot dusver

De (deels) subjectieve
expert mening van
mijzelf

Dank voor de
aandacht

Arnout.Fischer@wur.nl